

αρετή

Πέμπτη, 5 Ιανουαρίου 2017

174

Σημασία:

ἀρετή, ή «ίκανότης, τελειότης, υπεροχή, **ἀγαθότης**, ἀρετή»

Εγκυκλοπαιδικά

Οι αρχαίοι συνέρεαν την αρετή με τον άνδρα και την ανδρεία, τον ανδρισμό. Γι αυτό και όλες οι λατινογενείς λέξεις προέρχονται από την λατινική ρίζα vir < ανήρ ή (κατ' άλλους) από το επίσης λατινικό vis < vis = ισχύς, βία, δύναμη. Η λατινική αρετή (virtus) πέρασε στα Ιταλικά (virtu), Αγγλικά (virtue), Γαλλικά (vertu).

Από τα ιταλικά επέστρεψε ως δάνειο ο **βιρτουόζος** δεξιοτέχνης, ο ταλαντούχος.

Ετυμολογία:

ἀρέσκω (ἀόρ. ήρεσα) "κάμνω καλόν, Ικανοποιώ, έπανορθώ τό κακόν, τό όποιον έπραξα», **ἀρετή**, ή "ίκανότης, τελειότης, υπεροχή, ἀγαθότης, ἀρετή» : συγγ. τω ἀρείων, βλ. ἀραρίοκω.

ἀραρίσκω

(πρκ. ἀράρα) «συνάπτω, συναρμόζω, συναρμολογώ, προσαρμόζω",

αρμενος »προσηρμοσμένος, προσηρητημένος», άρμα, τό "όχημα", άρμός, ό "τό

μέρος, ένθα συναρμόζονται πρός άλληλα δύο άντικείμενα, συναρίμογή, ό άρμός του ώμου, ωμοπλάτη»,

άρτύς, ή καί. αριθμός, ό =σύνδεσις, σύνδεσμος, συμμαχία, φιλία», **αρθρον**, τό =μέλος (άρθρον) του

σώματος, **άρθρωσις**, κλείδωσις, **ἀρέσκω** =κάμνω καλόν, έπανορθώ τό άτοπον, όπερ έπραξα,

Ικανοποιώ», **ἀρετή**, ή «ίκανότης, τελειότης, υπεροχή, ἀγαθότης, ἀρετή»,

ἀρείων «καλύτερος, Ισχυρότερος, γενναιότερος" : συγγ. τοίς : άρχ. Ινδ. arah = άκτίς τροχού, άρμ.

arnem = κάμνω (ἀόρ. arar = έλλ. αραραε), λατ. arma, artue, ars κ.τ.λ/ρ. *ar- — συνάπτειν, προσαρμόζειν.

Πβ. άμαρτή, άρα, αρείων, άρι-, άριστερός, άρτι, αρτύς, δάμαρ, ειρήνη, δημος, δαρ.

Ξενόγλωσσα

Ιταλικά

Αγγλικά

viral

Γαλλικά

Γαλλικά

Εικόνες:

Αρεταίειον Νοσοκομείον

Αρεταίος

Θεόδωρος Αρεταίος

Το πραγματικό του επίθετο ήταν Κωνσταντινίδης το οποίο και άλλαξε με βασιλικό διάταγμα σε Αρεταίος. Γεννήθηκε στο Ναύπλιο στις 2 Αυγούστου 1829 εκ πατρός καταγόμενου από τη Σμύρνη. Από την μεγάλη περιουσία που απέκτησε*, ο Θεόδωρος και η σύζυγος αυτού Ελένη κληροδότησαν το βασιλικό ποσό του ενός εκατομμυρίου δραχμών στο Εθνικό Πανεπιστήμιο Αθηνών προς ίδρυση χειρουργικού και γυναικολογικού νοσοκομείου το οποίο και αναγέρθηκε στην Αθήνα, προς τιμή του, φέροντας το όνομά του.

(*) Δεν αναφέρεται πως την απέκτησε.

Επιστημη χωριζομενη αρετης πανουργια φαινεται . Οι μεγαλοι ευεργετες είναι συνηθως μετανοησαντες (εις το εσχατον γηρας) αμαρτωλοι. Το Ορθουν δια της μετανοιας!

Φράσεις:

Per Vim militaris

Δια στρατιωτικης βιας , δια των οπλων (πειρηματικη φράση)

Ρητα:

Επιστημη χωριζομενη αρετης πανουργια φαινεται

Το πληρες :*Πᾶσά τε ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται.*

Κάθε γνώση στερημένη από τη δικαιοσύνη και τη γενικότερη αρετή, δεν θεωρείται σοφία αλλά πανουργία.

ΠΛΑΤΩΝ -«ΜΕΝΕΞΕΝΟΣ» 347α

Παραγωγα

Εναρετος

καλοκάγαθος

Αρετη, Αρετουσα (Υποκορ. του Αρετη),

Αρεταιειον = Νοσοκομειο της Αθήνας < [Θεοδ. Αρεταίος](#) < [Αρεταίος](#)

Βιρτουόζος =δεξιοτεχνης , ταλαντουχος

Αναφορές

ἀγαθός

[ἄγ], -ή, -όν (αμφίβ. προέλ.)· καλός, Λατ. bonus. Ι.λέγεται για πρόσωπα· 1. αρχικά, καλός, ευγενής, αριστοκρατικός, σε σχέση με την καταγωγή, αντίθ. προς το κακοί· πατήρ δ' εἴμ' ἀγαθοῖο, θεὰ δέ με γείνατο μήτηρ, σε Ομήρ. Ιλ.· ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν, Λατ. boni bonis prognati, σε Πλάτ.· με αυτή την πρωταρχική σημασία συνδέθηκε και αυτή της πολιτικής δύναμης και του πλούτου, όπως στο Λατ. optimus quisque στο Σαλ. και στον Κικ.· ιδίως στη φράση καλοὶ κάγαθοὶ (βλ. καλοκάγαθος). 2. καλός, γενναίος, ανδρείος, σχετικά με την απόδοση αυτών των αερώτων στους αρχιστράτηγους, σε Ομήρ. Ιλ.· ἀγαθὸς ἐν ὑσμίνῃ, βοὴν ἀγαθός, πύξ ἀγαθὸς κ.λπ., σε Όμηρ.· ἀγαθὰ τὰ πολέμια, τὰ πολιτικά, σε Ηρόδ. κ.λπ.· επίσης με δοτ., ἀγαθὸς πολέμῳ, σε Ξεν.· και με πρόθ., ἀγαθὸς εἶς τι, περί τι, πρὸς τι, σε Πλάτ. κ.λπ.· επίσης με απαρ., ἀγαθὸς μάχεσθαι, ἵππεύεσθαι, ἰκανός, δεινός στη μάχη κ.λπ., σε Ηρόδ. 3. ἀκέραιος, ἀγαθός, με ηθική σημασία, σε Πλάτ. κ.λπ. 4. ἀγαθοῦ δαίμονος, ως πρόποση, «στην τιμή του καλού πνεύματος», σε Αριστοφ. ΙΙ. λέγεται για πράγματα· 1. πρόσφορος, χρήσιμος· ἰθάκη ἀγαθὴ κουροτρόφος, σε Ομήρ. Οδ.· ἀγαθὸς τοῖς τοκεῦσι, τῇ πόλει, σε Ξεν.· με γεν., εἶ τι οἶδα πυρετοῦ ἀγαθόν, καλό για τον πυρετό, στον ίδ.· ἀγαθόν (ἔστι) με απαρ., εἶναι καλό να..., σε Όμηρ. κ.λπ. 2. ἀγαθόν, τό, το καλό· λέγεται για πρόσωπα, φίλον, ὁ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι φασι, σε Ξεν.· ἐπ' ἀγαθῶ τοῖς πολίταις, σε Αριστοφ.· τὸ ἀγαθὸν ἢ τάγαθόν, το καλό, Λατ. summum bonum, σε Πλάτ. κ.λπ.· επίσης, καλή ράτσα, λέγεται για ἄλογο, σε Ξεν. ΙΙΙ. αντί των κανονικών βαθμών του συγκρ. χρησιμοποιούνται πολλοὶ τύποι· συγκρ. ἀμείνων, ἀρείων, βελτίων, κρείσσων, λωῖων (λῶων), Επικ. βέλτερος, λωίτερος, φέρτερος — υπερθ. ἄριστος, βέλτιστος, κράτιστος, λῶϊστος (λῶιστος), Επικ. βέλτατος, κάρτιστος, φέρτατος, φέριστος. ΙV. το επίρρ. εἶναι συνηθως το εὔ· το ἀγαθῶς υπάρχει σε μεταγεν. συγγραφεῖς.

Ο Αρεταίος

ο Καππαδόκης (στο πολυτονικό: Ἀρεταῖος), υπήρξε ένας από τους διασημότερους Έλληνες ιατρούς για τη ζωή του οποίου πολύ λίγα είναι γνωστά. Είναι αβέβαιη η ηλικία του και ο τόπος γέννησης του, είναι πιθανό πώς άσκησε την ιατρική κατά τον 1ο αι. ΚΕ, κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Νέρωνα ή του Βεσπασιανού, στην αρχαία Ρώμη και την Αλεξάνδρεια[1]. Αποκαλείτο γενικά "Καππαδόκης" (Καππάδοξ).

ἴς

ή, γεν. ἴνός, αιτ. ἴνα, ονομ. πληθ. ἴνες, δοτ. ἴνεσι ή ἴσι· ἰ. μυς (του σώματος), ἰδίως, μυς στο πίσω μέρος του αυχένα, σε Ομήρ. Ἰλ.· στον πληθ., μύες, σε Όμηρ. ἸΙ. ως επί το πλείστον στον ενικ., δύναμη, ισχύς, «νεύρα», Λατ. vis, σε Όμηρ.· περιφραστικά, όπως το βίη, ἱερή ἴς Τηλεμάχιο, κραταιός, δυνατός Τηλέμαχος, σε Ομήρ. Οδ. κ.λπ.

Με πολυαρθμα παραγωγα: πχ ἴσος, ἴσαλος, ἴσαζω, ἴσαριθμος, ἴσοζυγιο, ἴσολογισμος, ἴσονομια, ἴσοπολιτεια, ἴσoθεις, ἴσοπαλια, ἴσομοιρια, ἴσοσκελες, ἴσογειον, ἴσορροπια, ἴσοτιμια, ἴσοφαριζω

Vir

Viral

Ο όρος προέρχεται από την αγγλική λέξη **viral**, η οποία σημαίνει κυριολεκτικά " αυτός που έχει σχέση με ιό". Στην αγγλική γλώσσα η έκφραση "to go viral" έχει την έννοια του γίνoμαι με αστραπιαία ταχύτητα γνωστός (σύγκρινε και με το "εξαπλώνομαι σαν ασθένεια" της ελληνικής), έννοια από στην οποία αντιστοιχίζεται η χρήση του όρου στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Μπορεί να ετυμολογείται από το **virus** ιος και όχι απ'αυθειας από το **vir** ή το **vis**, αλλά το **virus** το ετυμολογει ο Valry από το **vis**!

Ποίηση

θέλει αρετήν και τόλμην η ελευθερία (Α. Κάλβος)

Τα μαθες Αρετούσα μου

τα θλιβερα μαντατα

Παραποιημενος σχος του Ερωτοκριτου του Βιτσεντζου Κορναρου.

Το κειμενο λειει ηκουσε τα μαντατα χωρις την προσφωνηση.

Copyright© 2013 by Aris Stougiannidis AENAON - ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ